

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ І ВИРОБНИЧИХ КОМПЛЕКСІВ

УДК 334:622.33

doi: 10.15407/econindustry2017.03.005

Юлія Станіславівна Залознова,
заст. директора з наукової роботи д-р екон. наук
E-mail: zaloznova.iep@gmail.com;

Ірина Павлівна Петрова,
канд. екон. наук

Інститут економіки промисловості НАН України
03057, Україна, м. Київ, вул. Желябова, 2
E-mail: msiryNapetrova@gmail.com

КОРПОРАТИВНА РОЗРОБКА ШАХТНОГО ПОЛЯ: СУТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ

Розглянуто суть корпоративної розробки шахтного поля. Доведено, що корпоративна розробка шахтного поля є формою державно-приватного партнерства. Наведено перелік особливостей корпоративної розробки шахтного поля як форми партнерської взаємодії держави та приватного сектору. Запропоновано механізм реалізації корпоративної розробки шахтного поля.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, корпоративна розробка шахтного поля, приватний сектор, державна шахта, ліцензія, механізм, вугільна промисловість.
JEL: H54; L32; L33; O13; Q31.

Відповідно до Концепції Державної цільової економічної програми реформування вугільної промисловості на 2015-2020 роки [1] трансформація вугільної промисловості являє собою складний процес. Більшість вугледобувних підприємств працюють неефективно і перебувають на державній дотації та утриманні. Дефіцит бюджетних коштів для здійснення технічної модернізації шахт й інноваційних зрушень у галузі потребує залучення приватного фінансування на основі державно-приватного партнерства (ДПП). Зведені статистичні дані, які б наочно демонстрували кількість проектів ДПП у даній галузі, на жаль, відсутні.

Розвиток державно-приватного партнерства у вугільній галузі мають на меті і країни з економікою, що розвивається, і країни з перехідною економікою. Наприклад, в Індії через механізм ДПП планується збільшити видобуток вугілля

на 60 млн т [2] у 2016-2017 рр. Згідно з концепцією державно-приватного партнерства функції приватного партнера будуть значно ширшими, ніж у відомій моделі «Розробка-Експлуатація» (developer cum operator model). У рамках державно-приватного партнерства приватний сектор проводить проектні та будівельні роботи на об'єкті, потім експлуатує його та через певний проміжок часу передає об'єкт у власність держави [3, с. 21]. Іншими словами, основу ДПП становлять розповсюджені механізми концесійних моделей – VOT (Експлуатація / Управління – Передача), BOOT (Будівництво – Володіння – Експлуатація / Управління – Передача), BOO (Будівництво – Володіння – Експлуатація / Управління), DBFO (Проектування – Будівництво – Фінансування – Експлуатація / Управління) та ін.

У Південній Африці пропонується за допомогою моделі державно-

© Ю.С. Залознова, І.П. Петрова, 2017

приватного партнерства налагодити співпрацю між державними та приватними учасниками поставок вугілля. Партнерська взаємодія всіх учасників має сприяти полегшенню, спрощенню і прискоренню реалізації політики впровадження інтермодальних транспортних систем для підвищення надійності транспортної логістики гірничодобувної промисловості [4].

Нетиповою в контексті традиційного застосування ДПП, особливо щодо специфіки розробки родовищ, є практика його застосування у вугільній промисловості Республіки Казахстан. Йдеться про спільну участь держави та бізнесу в технологічному розвитку вуглевидобування. Уряд Республіки Казахстан готує реалізацію пілотних проектів державно-приватного партнерства за такими напрямками, як отримання рідкого палива з вугілля та видобуток метану з вугільних пластів [5].

У практиці застосуванні державно-приватного партнерства у вугільній галузі є певні успіхи. Якщо раніше у вугільній промисловості використовувалися класичні концесії на освоєння родовищ корисних копалин, то нині виникає необхідність пошуку оптимальних форм ДПП. На думку вчених, ефективною формою є корпоративна розробка шахтного поля (КРШП), випробувана на шахті «Красноармійська-Західна» № 1 [6-10].

У науковій літературі корпоративна розробка шахтного поля розглядається в різних аспектах. По-перше, це інвестиційна програма залучення приватних інвестицій у державні шахти [6]. По-друге, корпоративна розробка шахтного поля є різновидом форм державно-приватного партнерства [7; 8; 10]. Надра перебувають у державній власності, тому постає питання про фінансування, а також залучення ефективного управління. В ідеї про залучення бізнесу в діяльність шахт є перспективи, оскільки приватний бізнес

має значні фінансові ресурси і більшу, ніж у держави, гнучкість управління, здатність застосовувати технічні й технологічні нововведення. Однак існує і протилежна думка стосовно КРШП. Д. Череватський та І. Фокіна не відносять корпоративну розробку шахтного поля до форм державно-приватного партнерства. На їх думку, у надрокористуванні все зводиться до двох базових систем – ліцензійної (надра передаються в користування на підставі адміністративних актів) і концесійної (надра передаються у користування на підставі договорів) [11].

Водночас у практичній діяльності державно-приватне партнерство набуває різних форм. Перелік форм участі державного і приватного партнерів у реалізації проектів є відкритим, оскільки нові форми ДПП виникають залежно від розподілу правомочностей власності між учасниками, а також обраних схем фінансування і моделі управління [9]. Крім цих параметрів, на різного роду форми державно-приватного партнерства впливає специфіка галузі економіки, у якій планується його реалізація, оскільки сам вибір форми залежить від особливостей галузі. Отже, відкритим питанням залишається визначення суті, особливостей та механізмів реалізації корпоративної розробки шахтного поля як форми державно-приватного партнерства. Для повного розкриття даного питання необхідне врахування нових змін Закону України «Про державно-приватне партнерство» від 24.05.2016 р. [12]

Мета статті – дослідження суті й особливостей корпоративної розробки шахтного поля як форми державно-приватного партнерства, визначення механізму її реалізації.

Взаємовідносини держави та бізнесу будуються у двох формах: у цивільно-правовій та адміністративно-правовій. Цивільно-правова форма – це укладання контрактів концесійного типу. Концесій-

на угода є відомою формою державно-приватного партнерства. Розповсюдженими є такі моделі концесій: BOT, BOOT, BTO, BOMT, DBFO.

Особливий інтерес викликає адміністративно-правовий характер відносин між державою і бізнесом – ліцензійна угода. При видачі ліцензій держава виступає в адміністративно-правовій ролі, реалізуючи свої владні повноваження. Принципова відмінність, на думку автора роботи [11], полягає в тому, що надання державної ліцензії – це вольове рішення, яке наділяє суб'єкта певним правом, але таким самим одностороннім вольовим рішенням у будь-який момент дане право може бути відкликано. Однак слід зазначити, що обов'язки виникають для обох сторін, оскільки приватна сторона зобов'язується дотримуватися визначених правил в обмін на те, що держава зобов'язується надати їй це право.

М. Дерябіна стверджує, що «державно-приватне партнерство є не простим об'єднанням ресурсів, а особливою конфігурацією інтересів і відповідних правочинів партнерів» [13]. ДПП поєднує підприємницьку діяльність держави та інші державні коригувальні впливи з можливістю залучення приватних інвестицій і компетенцій приватного бізнесу для вирішення соціально-економічних завдань. Мета державно-приватного партнерства полягає в об'єднанні можливостей держави та приватного сектору для досягнення максимальної вигоди від спільної діяльності у вирішенні державних завдань у пріоритетних сферах економіки.

Визначаючи державно-приватне партнерство в системі економічних категорій, В. Варнавський акцентує увагу саме на тому, що ДПП формується та проявляється у вигляді системи відносин [14]. Ці складні відносини стають більш стійкими в межах моделей фінансування, відносин власності й методів управління,

які створює партнерство [13], тобто конкретних схем взаємовідносин між партнерами. Залежно від розподілу прав і зобов'язань, які приймаються державним та приватним учасниками для реалізації мети конкретного проекту та впливають з обраних ними ряду моделей власності, фінансування та організації управління, утворюються форми ДПП.

У складі моделей ДПП найважливішою групою є моделі перерозподілу правомочностей державної власності між державою та приватним бізнесом. Відповідно до неоінституціональної теорії прав власності [15] під власністю розуміється «складний пучок відносин», де у згорнутому вигляді містяться всі способи потенційних взаємодій між економічними агентами щодо використання об'єкта (право володіння, право користування, право управління, право на дохід, право на капітальну вартість, право на безпеку та ін.). Державно-приватне партнерство здійснюється відносно об'єкта державної власності, право державної власності як набір часткових правомочностей щодо використання об'єкта розподіляється на часткові правомочності. Процес розподілу права власності полягає у передачі правомочності приватному партнерові на основі добровільного двостороннього обміну. Економічна теорія прав власності впливає з раціональності поведінки економічних агентів. Тому розподіл правомочностей, тобто «відбруньковування» окремих правомочностей від повної титульної власності, здійснюється відповідно до критерію ефективності. За кожним набором прав власності щодо використання об'єкта відбуваються певні витрати і винагороди, що очікуються агентами. З передачею частини правомочностей приватному партнерові держава стає власником свого об'єкта. При цьому розкривається ступінь участі приватного партнера у державно-приватних проектах залежно

від масштабів передачі правомочностей власника, де М. Дерябіна відзначає на два крайні полюси – звичайний контракт із збереженням за кожним партнером усіх прав власності та приватизацію з повною передачею державної власності приватному партнерові, між якими розміщено ряд варіантів державно-приватних партнерських відносин [13].

Безліч моделей фінансування в рамках державно-приватного партнерства обумовлена наявністю державного і приватного партнерів, інструментів та джерел фінансування (власний капітал приватного партнера, кошти банків й інвестиційних фондів, бюджетні кошти, державні позики, гранти, державні гарантії та інші інструменти державної підтримки, податкові преференції, субсидії та інші платежі з бюджету тощо), співвідношенням інструментів (боргових, пайових, гібридних), використанням проектного фінансування.

Чисельність організаційних моделей управління формується різними способами співробітництва державного і приватного партнерів, шляхом переуступання окремих функцій та контрактних зобов'язань, передачею об'єктів до зовнішнього управління, залученням третіх організацій та ін.

Слід зазначити, при реалізації державно-приватного партнерства проявляється подвійна роль держави – сторона, яка є учасником ДПП і як гарант дотримання всіх пунктів угоди. Держава може змістити акценти своєї діяльності з функцій будівництва, реконструкції, експлуатації об'єктів на адміністративні (контроль, регулювання). За державою залишаються такі важелі регулювання і контролю: тарифна політика, контроль за безпекою, контроль екологічної складової проекту, контроль якості обслуговування користувачів.

Отже, держава виявляється повноправним власником майна, передає частину своїх владних функцій приватному партнеру на певний термін і наділяє його відповідними повноваженнями. За користування державної власності бізнес здійснює оплату на умовах, встановлених угодою. Обставини, що ставлять під загрозу реалізацію державного інтересу, можуть бути належною підставою для вживання заходів, не передбачених угодою. З метою захисту державного інтересу в угоді можуть бути передбачені певні односторонні права і переваги органів державної влади перед приватним партнером.

У практичній діяльності отримання ліцензій як форми державно-приватного партнерства не розповсюджене. Крім того, ця форма викликає сумніви у більшості вчених. Однак окремі науковці все ж таки виокремлюють таку модель взаємовідносин. Наприклад, С. Рогинко не бачить чіткої межі між поняттями концесії, ліцензії та оренди й об'єднує їх в одну групу [16].

У зарубіжних країнах розповсюджена така модель державно-приватного партнерства, як ліцензія на експлуатацію (Operation License). Суть цієї моделі полягає в тому, що приватний партнер отримує ліцензію на виробництво та надання громадської послуги, як правило, на певний період. Така модель часто використовується у проектах з інформаційних технологій. В Ірландії приватний партнер отримує мінімальну договірну ліцензію, яка має такий самий термін дії, що й договір ДПП [17]. Отже, бізнес не отримує жодних майнових прав, лише договірні, а питання майна та планування розглядаються державним органом.

Аналогічними цій моделі є ВОО (Будівництво – Володіння – Експлуатація) і ВВО (Придбання – Будівництво – Експлуатація). У першому варіанті при-

ватний сектор фінансує, будує, володіє та експлуатує об'єкт або надає послугу на основі безстрокового володіння або оренди. Державні обмеження встановлюються в контракті шляхом функціонування постійної регулюючої установи. У другому варіанті – передача державної власності приватній структурі на умовах контракту, згідно з яким майно має бути модернізоване та експлуатуватись упродовж встановленого терміну. Державний контроль здійснюється впродовж терміну дії контракту про передачу майна у власність.

На основі Закону України «Про державно-приватне партнерство» (редакція від 24 травня 2016 р.) [12] та нормативно-правових актів у сфері діяльності гірничих підприємств [18; 19] нижче розглянуто схему корпоративної розробки шахтного поля.

Суть корпоративної розробки гірничого відводу приватним сектором на державній шахті полягає в тому, що шахта залишається в державній власності, але в межах шахтного поля приватна фірма, яка за ліцензією мала власний відвід у полі шахти, використовуючи власні засоби механізації, видобуває вугілля, а державне підприємство надає їй платні послуги (транспорт, підйом, водовідлив, вентиляція, енергопостачання).

Особливості корпоративної розробки шахтного поля як форми державно-приватного партнерства полягають у такому:

1. Щодо суб'єктів державного та приватного секторів, які взаємодіють у корпоративній розробці: відповідно до положень Закону України «Про державно-приватне партнерство» державний партнер – це держава або територіальна громада в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування залежно від власності на об'єкти, де здійснюється державно-приватне пар-

тнерство (ст. 1 ЗУ «Про ДПП») [12]. На стороні приватного партнера виступають юридичні або фізичні особи. Це положення Закону України «Про державно-приватне партнерство» не суперечить положенням Кодексу про надра, де згідно із ст. 13 Кодексу користувачами надр можуть бути підприємства, установи, організації, громадяни України, а також іноземці й особи без громадянства, іноземні юридичні особи [18].

2. Об'єктами державно-приватного партнерства є ділянки надр (ст. 7 ЗУ «Про ДПП») [12]. Разом з тим слід зазначити, що державно-приватне партнерство здійснюється з урахуванням особливостей правового режиму щодо окремих об'єктів й окремого виду діяльності, встановлених законом.

3. Держава за відповідними органами державної влади надає право управління (користування, експлуатації) державного об'єкта з подальшим управлінням (користуванням, експлуатацією) за умов прийняття та виконання приватним партнером інвестиційних зобов'язань відповідно до договору. Участь шахти та приватного сектору у спільній діяльності регламентується відповідним договором, а також додатковими угодами (про надання шахтою поточних послуг, виконання сторонами інших робіт).

4. У рамках договору приватний інвестор, що розробляє наданий йому окремий гірничий відвід, із шахтою використовує промислову інфраструктуру діючої шахти за встановленою оплатою. Відповідно до ст. 18 Закону України «Про державно-приватне партнерство» [12] державна підтримка при здійсненні корпоративної розробки шахтного поля може надаватися шляхом постачання приватному партнеру товарів (робіт, послуг), необхідних для її здійснення.

5. Інтерес держави полягає в залученні інвестиційних ресурсів і сучасного

менеджменту через спільну діяльність. У свою чергу, приватний інвестор отримує прибуток та заощаджує значні кошти, користуючись промисловою інфраструктурою діючої шахти для будівництва й утримання дільниці власної шахти. У формі КРШП простежується дотримання одного з головних принципів здійснення державно-приватного партнерства – узгодження інтересів державного та приватного партнерів з метою отримання взаємної вигоди.

6. Взаємовідносини між державним вугледобувним підприємством і приватним сектором мають довгостроковий характер. Укладання угоди, а саме надання права (ліцензії) користування надрами, може бути короткостроковим (до 5 років) і довгостроковим (до 50 років). У разі необхідності строки тимчасового користування надрами можуть бути подовжені.

7. Передача приватному сектору частини ризику при здійсненні корпоративної розробки шахтного поля.

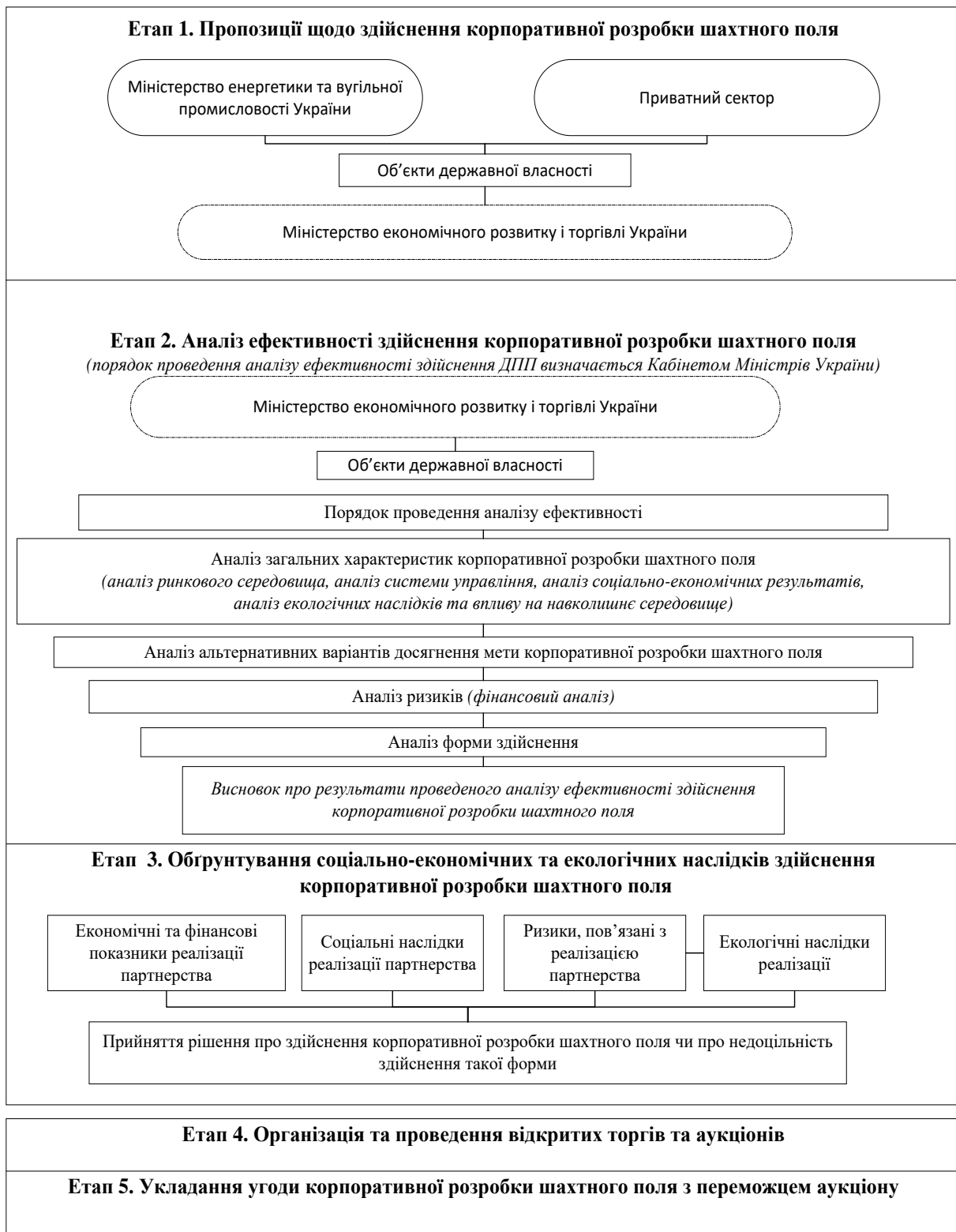
Отже, корпоративна розробка шахтного поля є формою державно-приватного партнерства. Для підтвердження даної тези механізм реалізації корпоративної розробки шахтного поля розглядається з урахуванням галузевої специфіки в такій послідовності: пропозиція про здійснення КРШП, аналіз ефективності здійснення КРШП, обґрунтування соціально-економічних та екологічних наслідків здійснення КРШП і прийняття рішення про здійснення, організацію та проведення відкритих торгів і аукціонів, укладання угоди корпоративної розробки шахтного поля з переможцем аукціону. Структурні елементи механізму реалізації корпоративної розробки шахтного поля наведено на рисунку.

На першому етапі Міністерством енергетики та вугільної промисловості України або особами, що можуть бути приватними партнерами, готуються пропозиції про здійснення корпоративної

розробки шахтного поля, де обов'язковим є попереднє техніко-економічне обґрунтування (ідентифікаційне дослідження), і подаються до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України для аналізу ефективності здійснення корпоративної розробки шахтного поля згідно з формою техніко-економічного обґрунтування, затвердженою наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Деякі питання проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства» (від 27.02.2012 р. № 255) [20].

На другому етапі Міністерством економічного розвитку і торгівлі України проводиться аналіз ефективності здійснення корпоративної розробки шахтного поля та виявляються можливі ризики, пов'язані з його реалізацією, шляхом детального обґрунтування соціально-економічних та екологічних наслідків здійснення КРШП; порівняння основних показників реалізації проекту (рентабельності, рівня витрат, якості послуг тощо) із залученням приватного партнера та без такого залучення; виявлення виду ризиків здійснення корпоративної розробки шахтного поля, їх оцінки та визначення форми управління ризиками.

Порядок проведення аналізу ефективності здійснення ДПП визначається згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Порядок проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства» (від 11.04.2011 р. № 384) [21], а виявлення можливих ризиків, пов'язаних із реалізацією ДПП, оцінка та визначення форми управління ними – згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики виявлення ризиків, пов'язаних з державно-приватним партнерством, їх оцінки та визначення форми управління ними» (від 16.02.2011 р. № 232 із змінами від 16.09.2015 р. № 713) [22].

Складено авторами

Рисунок. Структурні елементи механізму реалізації корпоративної розробки шахтного поля

На третьому етапі за результатами аналізу ефективності здійснення корпоративної розробки шахтного поля обґрунтовуються соціально-економічні й екологічні наслідки реалізації та приймається рішення Міністерством економічного розвитку і торгівлі України про здійснення КРШП.

Соціально-економічні й екологічні наслідки корпоративної розробки шахтного поля обґрунтовуються за: результатами економічних та фінансових показників реалізації партнерства, у тому числі реалізації із застосуванням державно-приватного партнерства, включаючи прогнозовані витрати та вигоди від його реалізації, з показниками здійснення такої діяльності за інших умов, ніж за рамками державно-приватного партнерства; соціальними наслідками реалізації партнерства, включаючи поліпшення якості послуг і рівня забезпечення попиту товарами (роботами і послугами); ризиками, пов'язаними з реалізацією партнерства, з урахуванням різних засобів їх розподілу між державним та приватним партнерами і впливу відповідного розподілу ризиків на фінансові зобов'язання державного партнера; екологічними наслідками реалізації партнерства з урахуванням можливого негативного впливу на стан довкілля [12].

На четвертому етапі визначається приватний партнер для укладання угоди корпоративної розробки шахтного поля. Слід зазначити, що надра надаються у користування підприємствам, установам, організаціям і громадянам лише за наявності спеціального дозволу на користування ділянкою надр. Право на користування надрами засвідчується актом про надання гірничого відводу (частина перша ст. 19 Кодексу України про надра) [18].

Згідно з п. 2 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 р. № 615 [19], спеціальні дозволи на корис-

тування надрами надаються Державною службою геології та надр України переможцям аукціонів з їх продажу та у випадках, передбачених п. 8 Постанови Кабінету Міністрів України про надання дозволів.

З урахуванням специфіки даної форми пропонується замість конкурсних процедур проводити відкриті торги та аукціони з покладанням відповідальності на цьому етапі на Міністерство енергетики та вугільної промисловості України.

На п'ятому етапі укладається Договір корпоративної розробки шахтного поля із приватним партнером – Переможцем аукціону. Контроль за виконанням цього договору здійснюється Міністерством енергетики та вугільної промисловості України.

Висновки. В умовах дефіциту державного бюджету питання фінансування вугільної галузі приватним сектором є першочерговими, тому необхідне залучення приватного фінансування у формі державно-приватного партнерства. Як свідчить вітчизняний досвід реалізації державно-приватного партнерства, найпоширенішою формою є концесія. У сучасних умовах господарювання необхідні нові форми та моделі, які б дозволяли збільшувати приплив інвестицій і підвищувати ефективність управління державними шахтами. Перспективною формою державно-приватного партнерства є корпоративна розробка шахтного поля. Схему КШРП апробовано на вітчизняних гірничих підприємствах, де доведено її ефективність.

На основі аналізу законодавчих документів виявлено, що розробка шахтного поля є формою державно-приватного партнерства, незважаючи на дискусії щодо адміністративного характеру відносин (ліцензійної угоди). За своєю суттю корпоративна розробка шахтного поля як форма державно-приватного партнерства передбачає надання державою права управлінням гірничим відводом, прилег-

лим до шахти, з подальшим управлінням (користуванням, експлуатацією) за умови прийняття та виконання приватним партнером інвестиційних зобов'язань відповідно до договору. У рамках ліцензійної угоди обов'язки між державою та приватним сектором за схемою корпоративної розробки шахтного поля виникають для обох сторін: приватна сторона зобов'язується дотримуватися визначених правил в обмін на те, що держава зобов'язується надати їй це право.

За результатами дослідження щодо корпоративної розробки шахтного поля як форми ДПП запропоновано механізм реалізації КРШП, що складається з таких етапів: надання пропозицій щодо здійснення КРШП; аналіз ефективності здійснення КРШП; обґрунтування соціально-економічних й екологічних наслідків здійснення КРШП; прийняття рішення про здійснення, організацію та проведення відкритих торгів й аукціонів; укладання угоди корпоративної розробки шахтного поля з Переможцем аукціону.

Таким чином, корпоративна розробка шахтного поля є перспективною формою державно-приватного партнерства у вугільній галузі, що дозволяє підвищувати рівень менеджменту, економічну ефективність вуглевидобутку та залучати приватні інвестиції в державні підприємства вугільної промисловості. У подальших наукових дослідженнях мають бути проаналізовані можливі форми державно-приватного партнерства у вугільній промисловості з урахуванням міжнародного досвіду.

Література

1. Державна цільова економічна програма реформування вугільної промисловості на 2015-2020 роки: Проект постанови Кабінету Міністрів України. Режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua> (Дата звернення 11.05.2017).

2. PPP model coal mining may help raise 60 million tonnes by 2016-17. Режим

доступу: <http://www.thehindu.com/business/Economy/ppp-model-coal-miningmay-help-raise-60-million-tonnes-by-201617/article4462494.ece> (Дата звернення 11.05.2017).

3. Coal mining. Is private participation the answer? Indian Chamber of Commerce. 32 p. Режим доступу: <https://www.pwc.in/assets/pdfs/industries/power-mining/coal-mining-icc-report-v2-300613.pdf> (Дата звернення 11.05.2017).

4. Ken Mathu. The Need for Public-Private Partnership Model in the South African Coal-Mining Industry. *Mediterranean Journal of Social Sciences MCSEER Publishing*. March 2014. – Vol 5 No 4. pp. 224-235. Режим доступу: www.mcseer.org/journal/index.php/mjss/.../2196 (Дата звернення 11.05.2017).

5. Возможности отраслей Министерства энергетики РК. Режим доступа: <http://energo.gov.kz/index.php?id=5174> (Дата обращения 11.05.2017).

6. Ильяшов М.А., Левит В.В., Череватский Д.Ю. Трёхмерные промышленные парки: определение, особенности и направления развития. *Економіка промисловості*. 2015. № 1 (69). С. 74-83.

7. Филатов Ю.В., Наумов Ю.А., Лещинский А.А., Череватский Д.Ю. Опыт корпоративной разработки шахтного поля. *Уголь Украины*. 2000. № 11. С. 25-28.

8. Сердюк О.С. Щодо ефективності інвестиційних проектів, реалізованих механізмами державно-приватного партнерства на вугільних підприємствах. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2015. № 1. С. 110-117.

9. Залознова Ю.С., Петрова І.П., Трушкіна Н.В. Класифікація форм державно-приватного партнерства: узагальнення зарубіжного та вітчизняного досвіду. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2016. Vol. 2, No. 3. С. 88-105.

10. Залознова Ю.С., Петрова І.П. Щодо корпоративної розробки шахтного поля як форми державно-приватного партнерства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 7. С. 30-34. Режим доступу: http://easterneurope-bm.in.ua/journal/7_2017/07.pdf (Дата звернення 11.05.2017)

11. Череватський Д.Ю., Фокіна І.В. Про можливість віднесення спільної розробки вугільних родовищ до державно-приватного партнерства. *Уголь України*. 2016. № 4-5 (712-713). С. 19-22.

12. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> (Дата звернення 11.05.2017).

13. Дерябина М. Государственно-частное партнерство: теория и практика. Режим доступа: <http://institutiones.com/general/1079-gosudarstvenno-chastnoe-partnerstvo.html> (Дата обращения 11.05.2017)

14. Варнавский В.Г. Государственно-частное партнерство: некоторые вопросы методологии. Режим доступа: <http://www.imerieurasia.ru/baner/Varnavskiy.pdf> (Дата обращения 11.05.2017).

15. Капелюшников Р.И. Экономическая теория прав собственности (методология, основные понятия, круг проблем). Режим доступа: http://www.libertarium.ru/l_lib_propkapel (Дата обращения 11.05.2017).

16. Рогинко С. Концессия как форма привлечения инвестиций в развивающиеся страны. *Концессия. Об эффективном договоре между государством и бизнесом*: сб. науч. материалов. М.: Эксперт, 2003. С. 101-115.

17. Державно-приватне партнерство в контексті управління державними інвестиціями в Україні: оцінка. *Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Світовий банк*. 2015. 77 с. Режим доступу: <http://documents.worldbank.org/curated/en/495131467995051959/pdf/106249-UKRANIAN-WP-P153935-PUBLIC->

[Public-Investment-UKR-Web-cover.pdf](#) (Дата звернення 11.05.2017).

18. Про надра: Кодекс України від 27.07.1994 р. № 132/94. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вр> (Дата звернення 11.05.2017).

19. Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами: Постанова КМ України від 30 травня 2011 р. № 615. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/615-2011-п> (Дата звернення 11.05.2017).

20. Деякі питання проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 27 лютого 2012 р. № 255. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0399-12> (Дата звернення 11.05.2017).

21. Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2011 р. № 384. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/384-2011-п> (Дата звернення 11.05.2017).

22. Про затвердження Методики виявлення ризиків, пов'язаних з державно-приватним партнерством, їх оцінки та визначення форми управління ними: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 р. № 232. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/713-2015-п/paran10#n10> (Дата звернення 11.05.2017).

References

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017). *Draft resolution: The state target economic program of reforming the coal industry in 2015-2020*. Retrieved from <http://mpe.kmu.gov.ua>. [in Ukrainian].

2. PPP model coal mining may help raise 60 million tonnes by 2016-17. (2017, May). Retrieved from <http://www.thehindu.com/business/Economy/ppp-model-coal-mining-may-help-raise-60-million-tonnes-by-201617/article4462494.ece>.

3. Coal mining. Is private participation the answer? Indian Chamber of Commerce. 32 p. (2017, May) Retrieved from <https://www.pwc.in/assets/pdfs/industries/power-mining/coal-mining-icc-report-v2-300613.pdf>.

4. Mathu, Ken (2014). The Need for Public-Private Partnership Model in the South African Coal-Mining Industry. *Mediterranean Journal of Social Sciences MCSE Publishing*, 4, Vol. 5, pp. 224-235. Retrieved from www.mcser.org/journal/index.php/mjss/.../2196.

5. The capabilities of industries of the Ministry of energy of Kazakhstan (2017, May). Retrieved from <http://energo.gov.kz/index.php?id=5174> [in Russian].

6. Ilyashov, M.O., Levit, V.V., & Cherevatsky, D.Yu. (2015). Three-dimensional industrial parks: definition, characteristics, and development trends. *Econ. Promisl.*, 1 (69), pp. 74-83 [in Russian].

7. Filatov, Y.V., Naumov, Y.A., Leshchinsky A.A., & Cherevatsky D.Yu. (2000). Experience of corporate development of the mine field. *Coal Of Ukraine*, 11, pp. 25-28 [in Russian].

8. Serdyuk, A.S. (2015). The efficiency of public-private partnerships investment project in the coal enterprises. *Economic Bulletin of National mining University*, 1, pp. 110-117 [in Ukrainian].

9. Zaloznova, Yu., Petrova, I. & Trushkina, N. (2016), The classification of forms of public-private partnership: synthesis foreign and domestic experience. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, Vol. 2, No. 3, pp. 88-105.

10. Zaloznova, Yu.,S. & Petrova, I.P. (2017). Corporate development of the mine field as a form of public-private partnerships. *Eastern Europe: economy, business and management*, 7, pp. 30-34. Retrieved from http://easterneurope-ebm.in.ua/journal/7_2017/07.pdf [in Ukrainian].

11. Cherevatsky, D.Yu. & Fokina, I.V. (2016). On the possibility of attributing

joint development of mine field in public-private partnerships. *Coal Of Ukraine*, 4-5 (712-713), pp. 19-22 [in Ukrainian].

12. Verkhovna Rada of Ukraine (2010). *Law of Ukraine On public-private partnership* of July, 01, No. 2404-VI). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> [in Ukrainian].

13. Deryabina, M. (2017, May). Public-private partnerships: theory and practice. Retrieved from <http://institutiones.com/general/1079-gosudarstvenno-chastnoe-partnerstvo.html> [in Russian].

14. Varnavskiy, V.G. (2017, May). Public-private partnership: some issues of methodology. Retrieved from <http://www.imepi-eurasia.ru/baner/Varnavskiy.pdf> [in Russian].

15. Kapelyushnikov, R.I. (2017, May). Economic theory of property rights (methodology, basic concepts, circle of problems). Retrieved from http://www.libertarium.ru/l_lib_propkape [in Russian].

16. Roginko, S. (2003) Concession as a form of attracting investment to developing countries. *Concession. On the effective contract between the state and business: scientific collection materials* (pp. 101-115). Moscow: Expert [in Russian].

17. Public-Private Partnerships in the Context of Public Investment Management in Ukraine: An assessment (2015). *The International Bank for Reconstruction and Development. The World Bank*. Retrieved from <http://documents.worldbank.org/curated/en/495131467995051959/pdf/106249-UKRANIAN-WP-P153935-PUBLIC-Public-Investment-UKR-Web-cover.pdf> [in Ukrainian].

18. Verkhovna Rada of Ukraine (1994). *Code of Ukraine On mineral resources* of July, 27, No. 132/94). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вп> [in Ukrainian].

19. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011). *Resolution: On approval of procedure of granting special permits for subsoil* of May, 30, No. 615. Retrieved from

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/615-2011-п> [in Ukrainian].

20. Ministry of economic development and trade of Ukraine (2012). *Order: Some issues of the analysis of the effectiveness of the implementation of public-private partnerships* of February, 27, No. 255. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0399-12> [in Ukrainian].

21. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011). *Resolution: Some questions of the organization of the implementation of*

public-private partnerships of April, 11, No. 384). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/384-2011-п> [in Ukrainian].

22. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011). *Resolution: On approval of the method of identifying the risks associated with public-private partnership, their evaluation and determination of the form of management* of February, 16, No. 232. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/713-2015-п/paran10#n10> [in Ukrainian].

Юлия Станиславовна Залознова,

зам. директора по научной работе д-р экон. наук

E-mail: zaloznova.iep@gmail.com;

Ирина Павловна Петрова,

канд. экон. наук

Институт экономики промышленности НАН Украины

03057, Украина, г. Киев, ул. Желябова, 2

E-mail: msirynapetrova@gmail.com

КОРПОРАТИВНАЯ РАЗРАБОТКА ШАХТНОГО ПОЛЯ: СУЩНОСТЬ, ОСОБЕННОСТИ И МЕХАНИЗМЫ РЕАЛИЗАЦИИ

Рассмотрена сущность корпоративной разработки шахтного поля. Доказано, что корпоративная разработка шахтного поля является формой государственно-частного партнерства. Приведен перечень особенностей корпоративной разработки шахтного поля как формы партнерского взаимодействия государства и частного сектора. Предложен механизм реализации корпоративной разработки шахтного поля.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство, корпоративная разработка шахтного поля, частный сектор, государственная шахта, лицензия, механизм, угольная промышленность.

JEL: H54; L32; L33; O13; Q31.

Yuliya S. Zaloznova,

Doctor of economics, profesor

E-mail: zaloznova.iep@gmail.com;

Iryna P. Petrova,

PhD in Economics

Institute of Industrial Economics of NAS of Ukraine

03057, Ukraine, Kyiv, 2 Gelabov Str.

E-mail: msirynapetrova@gmail.com

CORPORATE MINE DEVELOPMENT: ESSENCE, CHARACTERISTICS AND MECHANISM OF IMPLEMENTATION

The paper deals with Corporate Mine Development (CMD) as one of the interaction forms between government and business on principles of public-private partnership.

It is known, that modern conditions demand new forms and models which would allow to increase inflow of investments and to improve the management of state-owned mines. In

that regard it should be noted that Corporate Mine Development is a promising form of public-private partnership. Much attention is given to the analysis of the law of Ukraine «On public-private partnership». The possibility of referring the Corporate Mine Development to public-private partnership is analyzed in the paper.

Authorths state, that Corporate Mine Development as a form of public-private partnership involves provision by state the right to manage the mine offshore, adjacent to the mine, with its subsequent management (use, operation) on condition of making commitments and fulfilling investment obligations by private partner according to the contract. As a part of the licence agreement obligations between the state and the private sector under the Corporate Mine Development scheme arise for both parties: a private party undertakes to adhere to certain rules in exchange for the fact that the state grant it such right.

Based on the results of a study on the Corporate Mine Development authors offer a CMD implementation mechanism, which consists of five stages: CMD implementation (offer to implement, initiation), analysis of the CMD implementation effectiveness, study of socio-economic and environmental effects of the CMD implementation and a decision on the holding, organization and opening tenders and auctions, conclusion of a contract for the development of a mine field with the winner of the auction.

Corporate Mine Development is a perspective form of public-private partnership in the coal industry, which will improve the management quality, economic efficiency of coal-mining industry and will allow to attract private investments to state-owned coal-mining enterprises.

Keywords: public-private partnership, Corporate Mine Development, private sector, public mine, license, mechanism, coal industry.

JEL: H54; L32; L33; O13; Q31.

Формати цитування:

Залознова Ю.С., Петрова І.П. Корпоративна розробка шахтного поля: суть, особливості та механізм реалізації. *Економіка промисловості*. 2017. № 3 (79). С. 5-17. doi: 10.15407/econindustry2017.03.005

Zaloznova, Yu.S., & Petrova, I.P. (2017). Corporate Mine Development: essence, characteristics and mechanism of implementation. *Econ. promisl.*, 3 (79), pp. 5-17. doi: 10.15407/econindustry2017.03.005

Надійшла до редакції 22.06.2017 р.